

Kulturdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 10/2362
Vår ref.: 14/3022-3
Saksbehandler: Guri Sæther
Dato: 19.05.2014

Vedrørende høring - Opprettelse av hjemmel for å kunne kreve politiattest fra personer som skal arbeide med mindreårige i kulturinstitusjoner

Helsedirektoratet støtter forslaget om å innføre hjemmel for å kreve politiattest fra personer som skal arbeide med mindreårige i kulturinstitusjoner for å beskytte barn. Direktoratet er opptatt av aktivt å forebygge seksuelle overgrep og annen uønsket adferd overfor barn, unge og andre personer i en sårbar livssituasjon og ser på innføringen av politiattest som et av flere tiltak for å begrense muligheten for slike overgrep. Omfattende forskning viser hvor alvorlig det kan være å bli utsatt for bl.a. seksuelle overgrep. Det kan føre til omfattende kognitive, sosiale, psykiske og fysiske problemer både på kort og lang sikt. Det er viktig med trygge oppvekstforhold som gir barn god helse og livskvalitet. Kulturinstitusjoner bør være et trygt sted å være for alle, og særlig for barn..

Helsedirektoratet har merket seg at det foreslås at adgangen til å kreve politiattest ikke skal være en plikt, men en rett for kulturinstitusjoner, dvs. en «kan- bestemmelse» og ikke en «skal- bestemmelse». Dette bryter med det system som er valgt i bl.a. helsepersonelloven § 20a, krisesenterlova § 7, barnevernloven § 6-10, barnehageloven § 19 og opplæringsloven § 10-9 hvor adgangen til å kreve politiattest skal være en plikt. Det samme gjelder også for ansatte (lønnet eller ulønnet) på incestsentre og ressursentre for voldtatte, jf. politiregisterforskriften § 34-4.

Som påpekt i høringsnotatet er det valgfritt for frivillige organisasjoner å kreve politiattest, jf. politiregisterforskriften § 34-1¹. For at det skal være lik rett til lik beskyttelse for alle barn og for i størst mulig grad å fjerne vilkårlig, skjønnsmessig behandling av et såpass følsomt tema har imidlertid Norges idrettsforbund besluttet² at alle ansatte og frivillige som skal utføre oppgaver for laget som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller mennesker med utviklingshemming skal fremlegge

¹ frivillige organisasjoner kan kreve fremleggelse av politiattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd av fysisk person som, lønnet eller ulønnet, utfører eller skal utføre oppgaver for organisasjonen som innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller personer med utviklingshemming
² Fra 1. januar 2009

politiattest. Dette omfatter både personer som skal påta seg oppdrag for laget og personer som er i et løpende oppdrags- og ansettelsesforhold for laget.

Som begrunnelsen for valgfriheten vises det i høringsnotatet bl.a. til at kulturinstitusjoner i all hovedsak vil være selvstyrende og egne rettssubjekter og at det er viktig at de i størst mulig grad kan drive sitt arbeid ut fra egne forutsetninger. Helsedirektoratet ser dette, men mener likevel at her må hensynet til å forhindre seksuelle overgrep og annen uønsket adferd overfor barn, unge og andre personer i en sårbar livssituasjon veie tyngre. Det bør etter Helsedirektoratets vurdering ikke overlates til den enkelte institusjon å avgjøre hvorvidt det skal etterspørres politiattest eller ikke. Ved å gjøre det til en plikt for kulturinstitusjoner å kreve politiattest sikrer en at alle barn og unge som deltar i aktiviteter i regi av kulturinstitusjoner får samme vern. Ved å gjøre ordningen med politiattester i kulturinstitusjoner obligatorisk slipper den enkelte institusjon belastningen ved å vurdere hvorvidt det skal innhentes eller ikke innhentes politiattest. Når regelen er at alle må fremlegge politiattest unngår en også at enkeltpersoner blir mistenkeliggjort eller stigmatisert. Kravet om politiattest kan også ha en preventiv effekt slik at potensielle overgripere ikke søker ansettelse eller engasjement ved kulturinstitusjoner.

Den foreslåtte bestemmelsen i politiregisterforskriften 34-16 skal ikke ha tilbakevirkende kraft. Dette er begrunnet med at det å gi bestemmelsen tilbakevirkende kraft vil medføre formelle problemer når det gjelder allerede etablerte ansettelsesforhold. Dette fraviker det som Norges Idrettsforbund har besluttet skal gjelde for frivillige organisasjoner hvor det kan etterspørres politiattest både for personer som skal påta seg oppdrag for laget og for personer som er i et løpende oppdrags- ansettelsesforhold for laget. For at alle barn uavhengig av om de tilhører et idrettslag eller en teatergruppe, skal få lik beskyttelse vil direktoratet anbefale at hjemmelen også omfatter muligheten til å etterspørre politiattest for ansatte som allerede er i stillingen.

Politiattester kan bidra både til å hindre at mindreårige og personer med utviklingshemming utsettes for personer som har begått straffbare forhold tidligere, og skape tillit til at det foregår en viss kontroll med at barn blir overlatt til skikkede personer. Likevel gir en politiattest ikke noen fullstendig sikkerhet. En person kan ha begått straffbare handlinger som ikke er oppdaget eller ikke kunne bevises, eller han eller hun kan forгриpe seg for første gang etter å ha kommet i en ansvarlig posisjon i en kulturinstitusjon. Det er derfor viktig at politiattestordningen ikke brukes som en sovepute, men er noe som kommer **i tillegg til** annet arbeid for å forebygge seksuelle overgrep og annen uønsket adferd overfor barn, unge og andre personer i en sårbar livssituasjon.

Departementet ber høringsinstansene spesielt om å uttale seg om det er behov for en utvidet hjemmel, også for å omfatte personer med utviklingshemming. Helsedirektoratet støtter dette forslaget, da dette synes å være i samsvar med tilsvarende bestemmelser f.eks. ved at det kan stilles krav om politiattest til personer som skal utføre oppgaver i frivillige organisasjoner overfor «personer med utviklingshemming», jf. politiregisterforskriften § 34-1.

Vennlig hilsen

Knut-Inge Klepp e.f.
divisjonsdirektør

Guri Sæther
seniorrådgiver